

Epistola lui
Pavel către Tit
—
analiză
exegetică

OCTAVIAN BABAN



INTRODUCERE ÎN EXEGEZA NOULUI TESTAMENT

Ediție online, 2015

Analiză exegetică: Epistola către Tit

A. TIT: ANALIZĂ STRUCTURALĂ ȘI SEMANTICĂ

1

Salutări

Traducerea 1

¹Pavel, rob al lui Dumnezeu și apostol al lui Isus Hristos, conform credinței aleșilor lui Dumnezeu și conform cunoașterii adevărului, cea potrivită cu evlavia ²și privitoare la viața veșnică - pe care Dumnezeu, cel care nu minte, a făgăduit-o înainte de începutul lumii, ³și pe care ne-a arătat-o la timpul potrivit prin cuvântul său, în proclamarea care mi-a fost încredințată, conform poruncii lui Dumnezeu, mântuitorul nostru: ⁴către Tit, cu adevărat fiul meu în credința pe care o împărtășim cu toți, har și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Hristos Isus, Mântuitorul nostru.

Traducerea 2a

¹Pavel, rob al lui Dumnezeu și apostol al lui Isus Hristos, conform credinței aleșilor lui Dumnezeu și conform cunoașterii adevărului, cea potrivită cu evlavia, ²[apostol] cu privire la viața veșnică pe care Dumnezeu, cel care nu minte, a făgăduit-o înainte de începutul lumii. ³El ne-a arătat la timpul potrivit cuvântul său, în vestirea evangheliei care mi-a fost încredințată, conform poruncii lui Dumnezeu, mântuitorul nostru. ⁴Către Tit, cu adevărat fiul meu în credința pe care o împărtășim cu toții, har și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Hristos Isus, Mântuitorul nostru.

Dacă se adoptă punctul de vedere din traducerea 2,

atunci înseamnă că se dă prioritate ideii că Pavel a fost chemat apostol în scopul vestirii evangheliei. În acest caz s-ar putea traduce altfel, subliniind ideea de scop:

Traducerea 2b

¹ Pavel, rob al lui Dumnezeu și apostol al lui Isus Hristos, în vederea credinței aleșilor lui Dumnezeu și a cunoașterii adevărului, cea potrivită cu evlavia, ² și în vederea vieții veșnice pe care Dumnezeu, cel care nu minte, a făgăduit-o înainte de începutul lumii. ³ El ne-a arătat la timpul potrivit cuvântul său, în vestirea care mi-a fost încredințată, conform poruncii lui Dumnezeu, mântuitorul nostru. ⁴ Către Tit, cu adevărat fiul meu în credința pe care o împărtășim cu toții, har și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Hristos Isus, Mântuitorul nostru.

Παῦλος, δοῦλος Θεοῦ,

2 ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ
κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν Θεοῦ
καὶ
{κατὰ} ἐπίγνωσιν ἀληθείας

↓
τῆς κατ' εὐσέβειαν
aici nod 1-2 ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου,

1 1
ἣν ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδὴς Θεός

2 πρὸ χρόνων αἰωνίων,
aici nod 1-3 {ἣν} ἐφανερώσε δὲ καιροῖς ἰδίοις
τὸν λόγον αὐτοῦ
ἐν κηρύγματι
ὃ ἐπιστεύθην ἐγὼ
κατ' ἐπιταγὴν
τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ,

1-4 Τίτω

γνησίῳ τέκνῳ
 κατὰ κοινὴν πίστιν·
 χάρις, ἔλεος, εἰρήνη
 ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς
 καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ
 τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

Schema de sus ne indică și posibilitatea câtorva relații multiple care dau în practică variante diferite de traducere.

Așa cum se observă, sunt posibile mai multe traduceri, în funcție de felul în care sunt rezolvate cele două noduri semantice. În primul exemplu de traducere, expresia „cu privire la viața veșnică” determină substantivul „cunoaștere”, *epignosis*, ἐπιγνωσις, și a fost tradusă cu formula „privitoare la viața veșnică”. În cel de-al doilea exemplu, aceeași expresie determină substantivul „apostol”, ἀποστολος, și arată ce fel de apostolie sau trimitere avea Pavel, adică o apostolie „cu privire la viața veșnică”, adică o trimitere în scopul vestirii vieții veșnice, așa cum i s-a poruncit de către Dumnezeu.

În ce privește cel de-al doilea nod semantic, acesta poate fi rezolvat, de asemeni în cel puțin două feluri. Mai întâi nădejdea vieții veșnice poate fi explicată prin cele două subordonate: 1a: cea făgăduită de Dumnezeu și 1b: cea arătată în cuvânt, la vremea potrivită. Multe traduceri adoptă această abordare, interpretând propoziția din v.3 ca pe o subordonată adjectivală, introdusă prin pronume relativ eliptic, „cea care”, la fel cu ultima propoziție din vs.8. Ca alternativă, în varianta a 2a de traducere, se poate ca v. 3 să fie tratat ca în întregime ca o propoziție independentă care arată ce lucrearea lui Dumnezeu prin cuvântul său, prin Pavel.

Lucrarea lui Tit în Creta

⁵ Pentru aceasta te-am lăsat să rămâi în Creta, ca să îndrepti ce a mai rămas de îndreptat și să ordonezi prezbiteri în fiecare cetate, așa cum ți-am poruncit.

1-5 Τούτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν Κρήτη,

ἵνα ἐπιδιορθώσῃ, τὰ λείποντα
καὶ καταστήσῃς
κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους,
ὥς ἐγὼ σοι διεταξάμην,

Calitățile liderilor spirituali

⁶ Anume, să ordonezi pe cine este fără vină, bărbat cu o singură femeie, și care are copii credincioși, fără să fie acuzați de viață nesperioasă sau de nesupunere. ⁷ Căci, într-adevăr, episcopul trebuie să fie fără vină, ca administrator al lui Dumnezeu: nici arogant, nici mânios ori datat la vin, nici violent, nici căutător de câștig necinstit.

1-6 εἴ τίς ἐστιν

ἀνέγκλητος,
μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ,
τέκνα ἔχων πιστά,
μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀνυπότακτα.

1-7 δεῖ γὰρ

τὸν ἐπίσκοπον

εἶναι ↗ ἀνέγκλητον
 ↘
 ὡς Θεοῦ οἰκονόμον,
 μὴ αὐθάδη,
 μὴ ὀργίλον,
 μὴ πάροινον,
 μὴ πλήκτην,
 μὴ αἰσχροκερδῆ,

⁸ Dimpotrivă, el trebuie să fie primitor de oaspeți, iubitor de bine, cumpătat, drept, cuvios, înfrânat, ⁹ să păstreze cu tărie cuvântul credinței, potrivit învățaturii primite, să poată îndemna în învățătura cea sănătoasă, iar pe cei răzvrătiți să îi poată îndrepta.

1-8 ἀλλὰ {δεῖ εἶναι}
 φιλόξενον,
 φιλάγαθον,
 σώφρονα,
 δίκαιον,
 ὅσιον,
 ἐγκρατῆ,
 1-9 ἀντεχόμενον
 τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου,
 ἵνα δυνατὸς ᾦ
 καὶ παρακαλεῖν
 ἐν τῇ διδασκαλίᾳ
 τῇ ὑγιαίνουσῃ
 καὶ
 τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.

Certarea cretanilor

¹⁰ Pentru că, mai ales dintre iudei, sunt mulți nesupuși,

care vorbesc vrute și nevrute, și sunt înșelători; ¹¹ lor trebuie să li se închidă gura, fiindcă învață ce nu trebuie pentru un câștig necinstit și răvășesc case întregi.

1-10 Εἰσὶ γὰρ

πολλοὶ

καὶ ἀνυπότακτοι,

ματαιολόγοι

καὶ φρεναπάται,

μάλιστα οἱ ἐκ περιτομῆς,

1-11 οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν,

οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσι

διδάσκοντες → ἃ μὴ δεῖ

αἰσχροῦ κέρδους χάριν.

¹² Unul dintre ei, un profet de-al lor, a spus: „Cretanii mint fără încetare, sunt fiare rele, pânțele leneșe”.

¹³ Această mărturie este adevărată și, de aceea, ceartă-i cu asprime, ca să fie sănătoși în credință ¹⁴ și să nu se ia după basme iudaice și după poruncile unor oameni care se întorc cu spatele la adevăr. ¹⁵ Toate sunt curate pentru cei curați; dar pentru cei întinați și necredincioși nimic nu este curat, ci și mintea și conștiința le sunt întinate.

¹⁶ Ei dau mărturie că Îl cunosc pe Dumnezeu, însă prin faptele lor Îl neagă, căci sunt oameni care stârnesc repulsia, neascultători și nu sunt în stare de nici un lucru bun.

1-12 εἰπέ τις

ἐξ αὐτῶν

ἴδιος αὐτῶν προφήτης·

Κρηῆτες ἀεὶ ψευῶνται,

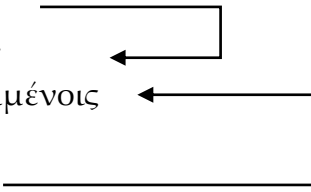
κακὰ θηρία,

γαστέρες ἀργαί.

1-13 ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής.

δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγε αὐτοὺς ἀποτόμως,
 ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, **1-14**
 μὴ προσέχοντες
 Ἰουδαικοῖς
 μύθοις
 καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων
 ἀποστρεφόμενων τὴν
 ἀλήθειαν.

1-15 πάντα μὲν καθαρὰ {εἶναι}
 τοῖς καθαροῖς·
 τοῖς δὲ μεμιαμμένοις
 καὶ ἀπίστοις
 οὐδὲν καθαρὸν {εἶναι},
 ἀλλὰ μεμíanται αὐτῶν
 καὶ ὁ νοῦς
 καὶ ἡ συνείδησις.



1-16 Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι,
 τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται,
 βδελυκτοὶ ὄντες
 καὶ ἀπειθεῖς
 καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν
 ἀδόκιμοι.



2

Învățătura sănătoasă: calitățile celor credincioși

¹ Tu, însă, spune-le lucrurile potrivite cu învățătura sănătoasă: ² Bătrânii să fie treji, demni de cinste, cumpătați, sănătoși în credință, în dragoste, în răbdare. ³ Bătrânele, de asemenea, să aibă o purtare sfântă – cum se cuvine, să nu fie bârfitoare și nici înrobite de vin. Ele trebuie să îndemne la bine, ⁴ să le îndrume pe cele tinere să-și iubească bărbații, să-și iubească copiii, ⁵ să fie cumpătate, curate în purtare, să aibă grijă de casa lor, să

fie bune, să fie supuse fiecare bărbatului ei, ca să nu fie defăimat cuvântul lui Dumnezeu.

Σὺ δὲ λάλει

ἃ πρέπει τῇ υἰγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ.

{λάλει}

2-2 Πρεσβύτας νηφαλίους εἶναι,

σεμνοῦς,

σώφρονας,

υἰγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ

ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ. **2-3**

{λάλει}

Πρεσβύτιδας ὡσαύτως {εἶναι}

ἐν καταστήματι ἱεροπρεπεῖς,

μὴ διαβόλους,

μὴ οἶνω πολλῷ δεδουλωμένους,

καλοδιδασκάλους

2-4 ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας

φιλάνδρους εἶναι,

φιλοτέκνους,

2-5 σώφρονας,

ἀγνάς,

οἰκουρούς,

ἀγαθὰς,

ὑποτασσομένας

τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν,

ἵνα μὴ

ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ

βλασφημῇται.

⁶ Pe cei tineri, de asemenea, îndeamnă-i să fie cumpătați, ⁷ și, în toate, tu arată-te un model de fapte bune. Dă dovadă de învățatură nealterată, demnă de respect, ⁸ arată că ai cuvânt sănătos, ireproșabil, pentru ca cei ce se împotrivesc să fie rușinați, neavând ce să mai

spună rău despre noi.

2-6 Τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως

παρακάλει

σωφρονεῖν,

2-7 περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος

τύπον καλῶν ἔργων,

ἐν τῇ διδασκαλίᾳ

ἀδιαφθορίαν,

σεμνότητα,

ἀφθαρσίαν,

2-8 λόγον ὑγιῆ,

ἀκατάγνωστον,

ἵνα

ὁ ἐξ ἐναντίας

ἐντραπῇ

μηδὲν ἔχων

περὶ ἡμῶν

λέγειν

φαῦλον.

⁹ Îndeamnă-i pe sclavi să se supună stăpânilor lor în toate privințele, să fie plăcuți, să nu le întoarcă vorba, ¹⁰ să nu fure nimic, ci să arate o bună credință deplină, ca în toate să fie ca o podoabă a învățaturii lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru.

{ παρακάλει } **2-9** Δούλους

ἰδίῳ δεσπότης

ὑποτάσσεσθαι

ἐν πᾶσιν

εὐαρέστους εἶναι,

μὴ ἀντιλέγοντας,

2-10 μὴ νοσφιζομένους,

ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν
 [ἵνα]
 ἐνδεικνυμένους
 ἀγαθὴν,
 ἵνα
 τὴν διδασκαλίαν
 τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ
 κοσμῶσιν
 ἐν πᾶσιν.

Motivații pentru o viață sfântă

¹¹ Pentru că harul mântuitor al lui Dumnezeu s-a arătat tuturor oamenilor, ¹² învățându-ne să ne lăsăm de fărâdelege și de poftele lumești, și să trăim în lumea aceasta în chip cumpătat, cu dreptate și cucernicie, ¹³ așteptând fericita nădejde și arătarea slavei marelui nostru Dumnezeu și Mântuitor, Isus Hristos, ¹⁴ care S-a dat pe Sine pentru noi, ca să ne răscumpere din nelegiuire și să ne curățească pentru Sine, să-i fim un popor ales, plin de râvnă pentru fapte bune. ¹⁵ Spune-le aceste lucruri, îndeamnă-i și mustră-i cu toată tăria. Nimeni să nu te ignore!

2-11 Ἐπεφάνη γὰρ
 ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ
 ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις,
 2-12 παιδεύουσα ἡμᾶς
 ἵνα
 ἀρνησάμενοι
 τὴν ἀσέβειαν
 καὶ τὰς κοσμικὰς
 ἐπιθυμίας
 σωφρόνως
 καὶ δικαίως

καὶ εὐσεβῶς
ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι,

2-13 προσδεχόμενοι

τὴν μακαρίαν
ἐλπίδα
καὶ ἐπιφάνειαν
τῆς δόξης
τοῦ μεγάλου Θεοῦ
καὶ
σωτῆρος ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ,
2-14 ὃς
ἔδωκεν
ἐαυτὸν
ὑπὲρ ἡμῶν,
ἵνα
λυτρώσῃται ἡμᾶς
ἀπὸ πάσης ἀνομίας
καὶ
καθαρίσῃ ἐαυτῶν
λαὸν περιούσιον,
ζηλωτὴν
καλῶν ἔργων.

2-15 Ταῦτα

λάλει
καὶ παρακάλει
καὶ ἔλεγχε
μετὰ πάσης ἐπιταγῆς·

μηδεὶς σου
περιφρονεῖτω.

3

Mărturia creștină în societate

¹ Amintește-le să fie supuși conducătorilor și autorităților, să fie ascultători, să fie gata de orice faptă bună, ² să nu defăimeze pe nimeni, să fie pașnici, să se poarte cu blândețe deplină față de toți oamenii. ³ Fiindcă și noi eram în trecut fără pricepere, neascultători, amăgiți, și slujeam poftelor și plăcerilor de multe feluri, trăind în răutate și invidie, fiind dușmăniți de oameni și dușmânindu-ne unii pe alții.

Υπομίμνησκε αὐτοὺς
 ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις
 ὑποτάσσεσθαι,
 πειθαρχεῖν,
 εἶναι, ^{πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν}
 ἐτοίμους
 3-2 μηδένα βλασφημεῖν,
 ἀμάχους εἶναι,
 ἐπεικεῖς {εἶναι},
 πᾶσαν ἐνδεικνυμένους
 πραότητα
 πρὸς πάντας ἀνθρώπους.

3-3 Ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς
 ἀνόητοι,
 ἀπειθεῖς,
 πλανώμενοι,
 δουλεύοντες ἐπιθυμίαις
 καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις,

ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ
 διάγοντες,
 στυγητοί,
 μισοῦντες ἀλλήλους·

⁴ Dar când s-a arătat bunătatea și iubirea de oameni a lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, ⁵ El ne-a mântuit, nu datorită faptelor drepte pe care le-am făcut noi, ci datorită milei Lui. El ne-a mântuit prin spălarea nașterii din nou, a reînnoirii făcute de Duhul Sfânt, ⁶ pe care L-a revărsat din belșug asupra noastră prin Isus Hristos, Mântuitorul nostru, ⁷ pentru ca să fim făcuți dreπți prin harul Său și să devenim moștenitori, potrivit nădejdiei vieții veșnice.

3-4 ὅτε δὲ
 ἡ χρηστότης
 καὶ ἡ φιλανθρωπία
 ἐπεφάνη
 τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, 3-5
 οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ὧν
 ἐποιήσαμεν ἡμεῖς,
 ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον
 ἔσωσεν ἡμᾶς
 διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας
 καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος
 Ἁγίου, 3-6
 οὗ ἔσχεν ἐφ' ἡμᾶς
 πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ
 τοῦ σωτῆρος ἡμῶν,
 3-7 ἵνα δικαιωθέντες
 τῇ ἐκείνου χάριτι
 κληρονόμοι γενώμεθα
 κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου.

⁸ Cuvântul acesta este vrednic de crezare; și vreau să le spui răspicat aceste lucruri, pentru ca cei ce cred în Dumnezeu să fie preocupați să fie primii la fapte bune. Acestea sunt cu-adevărat bune și folositoare pentru oameni.

3-8 Πιστὸς ὁ λόγος·

καὶ

περὶ τούτων

βούλομαι σε

→ διαβεβαιουῖσθαι,

↘ ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων

προϊστασθαι

οἱ πεπιστευκότες

τῷ Θεῷ.

ταῦτά ἐστι

τὰ καλὰ

καὶ ὠφέλιμα

τοῖς ἀνθρώποις·

Evitarea învățătorilor falși

⁹ Ferește-te de întrebările prostești, de genealogii, de certuri și de dispute privind Legea, pentru că sunt nefolositoare și zadarnice. ¹⁰ După prima sau a doua muștrare, să nu mai ai nimic de-a face cu omul certăreț, ¹¹ pentru că știi că un asemenea om s-a abătut și păcătuiește, fiind condamnat de propriile lui fapte.

3-9 μωρὰς δὲ

ζητήσεις

καὶ γενεαλογίας

καὶ ἔρεις

καὶ μάχας νομικὰς

περιῖστασο·
 εἰσὶ γὰρ
 ἀνωφελεῖς
 καὶ μάταιοι.
 3-10 αἰρετικὸν ἄνθρωπον
 μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νοουθεσίαν
 παραιτοῦ,
 3-11 εἰδὼς
 ὅτι
 ἐξέστραπται
 ὁ τοιοῦτος
 καὶ ἁμαρτάνει
 ὣν αὐτοκατάκριτος.

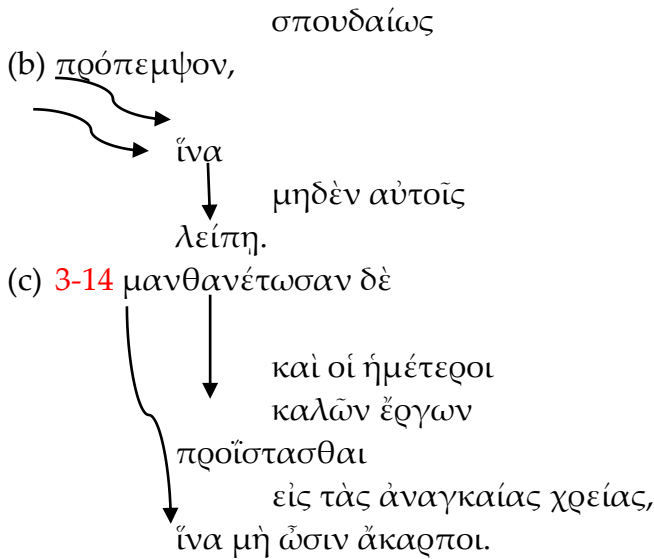
Salutări, sfaturi și îndemnuri finale

¹² Când îi voi trimite la tine pe Artemas sau pe Tihic, străduiește-te să vii la mine, la Nicopole, căci acolo m-am hotărât să-mi petrec iarna. ¹³ Pe Zenas, învățătorul Legii, și pe Apollo trimite-i înainte și ai grijă să nu le lipsească nimic. ¹⁴ Să se învețe și ai noștri să fie primii la fapte bune, oricând este nevoie, și să nu stea neroditori.

¹⁵ Toți cei ce sunt împreună cu mine te îmbrățișează. Îmbrățișează-i și tu pe cei ce ne iubesc în credință. Harul să fie cu voi toți!

3-12 Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σε ἢ Τυχικόν,
 (a) σπούδασον
 ἐλθεῖν πρὸς με
 εἰς Νικόπολιν·
 ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι.

3-13 Ζηνᾶν τὸν νομικὸν
 καὶ Ἀπολλῶ



3-15 Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες.

ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει.

Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν

B. TRADUCERE CU NOTE ȘI TEME PRIVITOARE LA TIT

Lecția 1: Tit 1.1-4

1. Stabiliți contextul scrierii epistolei către Tit: în ce perioadă a fost scrisă; care era starea bisericilor din Creta (cine și când le-a înființat, prin ce probleme treceau); care sunt ideile subliniate de Pavel în introducere (1.1-4) și ce rol au ele pentru înțelegerea restului epistolei?
2. Cum se numeste poetul pe care îl citează Pavel în legătură cu cretanii?

3. Paralelismul între Epistola către Tit și 1 Timotei

4. Lucrare de 750 de cuvinte : studiați înțelesul expresiilor care folosesc kata + acuzativul în 1.1-4 și justificați traducerea indicată, în fiecare din cazuri.

Salutări

¹Pavel, rob al lui Dumnezeu și^a apostol al lui Isus Hristos, conform credinței aleșilor lui Dumnezeu și conform cunoașterii adevărului, cea potrivită cu evlavia,*
²și privitoare la viața veșnică - pe care Dumnezeu, Cel care nu minte, a făgăduit-o înainte de începutul lumii,
³și pe care ne-a arătat-o la timpul potrivit prin cuvântul său, în vestirea evangheliei care mi-a fost încredințată, conform poruncii lui Dumnezeu, mântuitorul nostru:
⁴către Tit, cu adevărat fiul meu în credința pe care o împărtășim cu toții,^b har și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Hristos Isus, Mântuitorul nostru.*

^aLit.: „dar”. Conjuncția dar (gr. δε), poate fi tradusă și coordinativ, prin „și”, dar și adversativ prin „dar și”, ori: „și, în același timp, și...”.

^{*1-3}, Pavel arată fie scopul chemării sale, cf. v. 3, fie calitatea chemării sale la apostolie. Κατα poate fi tradusă fie: „conform cu”, „potrivit cu”, fie: „cu privire la”, „cu scopul de”. În ambele situații, pe ansamblu, Pavel îi aduce aminte lui Tit de autoritatea apostolică și divină a slujirii sale (Pavel vestește evanghelia prin poruncă divină), de importanța veșnică a evangheliei proclamate de el, de natura sfântă a caracterului lui Dumnezeu, care este implicat cu sfințenia sa în vestirea promisiunilor sale. De aceea, porunca lui Pavel și misiunea lui Tit primesc cea mai mare autoritate posibilă.

^bLit.: „după credința comună”. κοινὴν πίστιν se referă la credința comună care este, în același timp, și adevărată, fiind împărtășită de toți creștinii, nu doar de Pavel și Tit. Expresia se află în contrast cu învățăturile false care corupeau Biserica în Creta.

^{*4}, Pavel îi aduce aminte lui Tit de natura și calitatea relației lor (tată - fiu, în credința adevărată a majorității creștinilor), ceea ce ridică așteptările cu privire la misiunea ce o va primi Tit, la un standard foarte înalt.

Παῦλος, δοῦλος Θεοῦ, ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν Θεοῦ καὶ {κατὰ} ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν **1-2** ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδὴς Θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων, **1-3** ἐφανερώσε δὲ καιροῖς ἰδίους τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι ὃ ἐπιστεύθη ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, **1-4** Τίτω γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν· χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

Lecția 2. Tit 1.5

1. Analizați versetul 5 și comentați *ta leiponta* și variantele de traducere (250 cuv.)
2. Comentați *epidiorthose*.
3. Discutați înțelesul termenilor ierarhici prezbiteri și episcopi (cf. v.5 și 7; 250).
4. Ce comentarii aveți față de jocul de cuvinte *katelipon – ta leiponta* din v.5?
5. Ce fel relații erau între Pavel și Tit (cf. *ti-am poruncit...*; 250 cuvinte).

Lucrarea lui Tit în Creta

⁵ Pentru aceasta te-am lăsat să rămâi în Creta, ca să îndrepti ce a mai rămas* de îndreptat și să ordonezi^c prezbiteri în fiecare cetate, așa cum ți-am poruncit.^d

***5a**, gr. τα λειποντα, un plural neutru al verbului λειπω, „a rămâne”, la participiu prezent, care indică obiectul acțiunii de îndreptare: „ceea ce a rămas (de îndreptat)”. Pavel face un joc de cuvinte între απελιπον σε, „te-am lăsat să rămâi”, care vine de la απολειπω, tot un

1-5 Τούτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγὼ σοι διεταξάμην,

Lecția 3: Tit 1.6-9

1. Traduceți cu note de subsol, textul din 1.6-9

2. Care este înțelesul termenului *mias gunaikos aner*?

3. Cum se traduc condițiile puse copiilor prezbiterului și ce înseamnă cerința ca ei să fie credincioși: ce înseamnă pentru copii și ce înseamnă pentru prezbiteri?

4. Traduceți și discutați înțelesul versetului 9a: ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδασχὴν πιστοῦ λόγου.

Calitățile liderilor spirituali

⁶ Anume, să ordonezi pe cine este fără vină,^e bărbat cu o singură femeie,^f și care are copii credincioși, fără să fie

derivat al lui λειπῶ, și λειποντα. Termenul din urmă are înțeles multiplu: se poate referi la învățături, la probleme de organizare, sau chiar și la oameni. Ridică, de asemenea, o problemă de continuitate: operațiunea de îndreptare a început mai înainte și trebuie continuată.

^dLit.: „să așezi”; sau: „să pui”.

^d**5b**, Pavel arată cele două scopuri majore ale scrisorii: (a) îndreptarea situației din Creta - în învățătură, organizare și atitudinea oamenilor, și (b) ordinarea de prezbiteri, de lideri spirituali care să poată conduce bine, având o mărturie bună.

^eLit.: „fără reproș”; sau: „dincolo de acuzare”.

^fLit.: „bărbat al unei singure femei”. Idealul creației pentru familie, indicat și de Isus, este un bărbat - o femeie. Conducătorul spiritual creștin nu poate fi poligam, chiar dacă unele societăți o permit, și nu

acuzăți de viață neserioasă sau de nesupunere.^g ⁷ Căci, într-adevăr, episcopul^h trebuie să fie fără vină, ca administrator al lui Dumnezeu: nici arogant, nici mânios ori dedat la vin,ⁱ nici violent, nici căutător de câștig necinstit. ⁸ Dimpotrivă, el trebuie să fie primitor de oaspeți,^j iubitor de bine, cumpătat,^k drept, cuvios, înfrânat,^l ⁹ să păstreze cu tărie cuvântul credinței - cel conform cu învățătura,^m ca să poată îndemna în învățătura cea sănătoasă, iar pe cei răzvrătiți să îi poată îndrepta.

1-6 εἰ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀνυπότακτα. 1-7 δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι ὡς Θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, 1-8 ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ, 1-9 ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα

poate sluji ca lider, dacă a divorțat iar prima sa soție este în viață. Neseriozitatea sau eșecul familial nu sunt calități care pot recomanda pe cineva ca slujitor al evangheliei.

^gTermenul „copii” traduce cuvântul τέκνα, care înseamnă copii înainte de majorat. Prin această condiție, Pavel arată că cel ce este conducător spiritual trebuie să fie un exemplu respectat și ascultat în propria familie. Dacă are copii acasă și aceștia nu îl ascultă, ci au o viață dezordonată și rebelă, atunci înseamnă că tatăl nu are nici sfat, nici prestanță, și el nu poate fi un lider pentru alții, în Biserică.

^hPavel arată că, practic, slujbele de prezbiter (bătrân) și episcop (supraveghetor) se suprapun. La vremea scrierii epistolei ambii termeni indicau una și aceeași slujire, cea de conducător spiritual în Biserică, de responsabil spiritual. Denumirile la această vreme nu au conotații preoțești sau ierarhice.

ⁱLit.: gr. παροινος, i.e. „pe lângă vin”, „preocupat cu vinul”.

^jLit.: „iubitor de străini”.

^kLit.: „iubitor de pricepere”, „iubitor de înțelepciune”.

^lSau: „auto-controlat”.

^mÎn conformitate cu învățătura primită, cu cateheza, sau cu învățătura apostolică cea aprobată și răspândită de Biserică.

δυνατὸς ἦ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαίνουσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.

Lecția 4: Tit 1.10-16

O discuție despre învățătorii falși din Creta:

Erau și dintre păgâni, dar mai ales dintre evrei („din tăiere împrejur”)

Ce înseamnă „răvășesc case întregi” – oferiți traduceri alternative.

Ce înseamnă „pentru un câștig necinstit”?

Discutați vs. 16: ce înseamnă βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι. (500 cuv).

Care este portretul general al învățătorilor falși din Creta: cum erau, ce învățau, ce influență aveau, ce urmăreau?

Certarea cretanilor

¹⁰ Pentru că sunt mulți, mai ales dintre iudeiⁿ, care sunt nesupuși, vorbesc vrute și nevrute,^o și sunt înșelători; ¹¹ acestora trebuie să li se închidă gura, fiindcă ei învață ce nu trebuie și pentru câștig necinstit ei răvășesc case întregi.^p

1-10 Εἰσὶ γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ περιτομῆς, **1-11** οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν, οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπειουσι διδάσκοντες ἅ μὴ δεῖ αἰσχροῦ κέρδους χάριν.

¹² Unul dintre ei, un profet de-al lor, a spus: „Cretanii mint fără încetare,^q sunt fiare rele, pânțele leneșe”.^r

ⁿLit: „cei circumciși.”

^oLit.: „vorbitori în van”.

^p„Case întregi” înseamnă familii și slujitorii sau robii care le ajutau, adică tot complexul familial, cu afacerile de familie cu tot.

^qAceastă mărturie despre firea mincinoasă a cretanilor constrastează

¹³ Această mărturie este adevărată* și, de aceea, ceartă-i cu asprime, ca să fie sănătoși în credință ¹⁴ și să nu se ia după basme iudaice și după poruncile unor oameni care se întorc cu spatele la adevăr. ¹⁵ Toate sunt curate pentru cei curați; dar pentru cei întinați și necredincioși nimic nu este curat, ci și mintea și conștiința le sunt întinate. ¹⁶ Ei dau mărturie că Îl cunosc pe Dumnezeu, însă prin faptele lor Îl neagă, fiind oameni care stârnesc repulsia,^s neascultători și neînstare de nimic bun.^t

1-12 εἰπέ τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης· Κοῖτες αἰεὶ ψευῶνται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. **1-13** ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγχε αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, **1-14** μὴ προσέχοντες Ἰουδαικοῖς μύθοις καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφόμενων τὴν ἀλήθειαν. **1-15** πάντα μὲν καθαρὰ τοῖς καθαροῖς· τοῖς δὲ μεμιαμμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρόν, ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις. **1-16** Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

cu declarația din 1:2, unde se spune că Dumnezeu nu minte.

^r**12**, Citat din Epimenides din Knossos, un filozof cretan din sec. 7 îH. Afirmatia lui este un paradox vestit în teoria logicii: dacă toți cretanii sunt mincinoși, iar Epimenides este cretan, atunci el minte, deci toți cretanii spun adevărul... Pe un alt plan însă se poate pune întrebarea de ce Pavel îl numește aici „profet” - oare pot fi și păgânii inspirați de Dumnezeu, câteodată, astfel încât să dea mărturii adevărate, așa cum spune v. 13?

^{*}**13**, Cretanii aveau două probleme: mai întâi, acolo erau învățători falși care aduceau dezastru în familiile bisericii, dar apoi aveau și o problemă majoră din cauza înclinațiilor lor rele, native, caracteristice cretanilor, etniei lor. Aveau deci un dușman dinăuntru și un dușman din afară.

^sLit.: „dezgustători”. Ceea ce făceau acești oameni era respingător, de o imoralitate crasă, și trezea repulsia.

^tLit.: „nici o lucrare bună”.

Lecția 5: Tit 2.1-3

Faceți observații generale asupra textului Tit 2.1-5

Traduceți cu note de subsol Tit 2.1-5

Răspundeți la următoarele întrebări:

1. Ce înțeles au substantivele ἁ și ὑγιαίνουσα διδασκαλία?
2. Ce anume se potrivește cu învățătura sănătoasă?
3. Cum se traduce ἱεροπρεπεῖς?
4. Discutați înțelesul expresiei μὴ οἶνω πολλῶ δεδουλωμένας (500 de cuvinte).
5. Precizați cui se aplică καλοδιδασκάλους și care este înțelesul expresiei.
6. Ce înseamnă τὰς νέας?
7. Discutați semnificația lui ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημῇται, vs. 5.

2

Învățătura sănătoasă: calitățile celor credincioși

¹Tu, însă, spune-le lucrurile potrivite cu învățătura sănătoasă:^u ²Bătrânii să fie treji, demni de respect, cumpătați, sănătoși în credință, în dragoste, în răbdare. ³Bătrânele, de asemenea, să aibă o purtare sfântă - cum se cuvine, să nu fie bârfitoare și nici înrobite de vin.^v Ele trebuie să îndemne la bine, ⁴să le îndrume pe cele tinere să-și iubească bărbații, să-și iubească copiii, ⁵să fie cumpătate, curate în purtare,^w să aibă grijă de casa lor, să fie bune, să fie supuse fiecare bărbatului ei,^x ca să nu fie defăimat cuvântul lui Dumnezeu.

Σὺ δὲ λάλει ἅ πρόπει τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ. **2-2**
 Πρεσβύτας νηφαλίους εἶναι, σεμνοὺς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ. **2-3**
 Πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἐν καταστήματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους, μὴ οἶνῳ πολλῷ δεδουλωμένους, καλοδιδασκάλους **2-4** ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας φιλόανδρους εἶναι, φιλοτέκνους, **2-5** σώφρονας, ἀγνάς, οἰκουρούς, ἀγαθὰς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίῳις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημῇται.

Lecția 6. Tit 2.6-8

1. Precizați semnificația lui νεωτέρους (vs. 6).
2. Discutați importanța vs. 8b, vizavis de vs. 5.
3. Are Pavel tendința de a cere anumite calități bărbaților?

^uSau: „ceea ce este potrivit cu învățătura sănătoasă”.

^vLit.: „înrobite de vin mult”. Dacă la sfaturile pentru prezbiteri s-a folosit termenul παροινος, „dedat vinului”, aici se folosește o expresie diferită, care indică dependența de vin.

^wLit.: „curate”, dar în sensul moralității, nu al ordinii sau al igienei.

^xLit.: „supuse bărbaților lor proprii”.

⁶Pe cei tineri, de asemenea, îndeamnă-i să fie cumpătați, ⁷și, în toate, tu arată-te un model de fapte bune. Dă dovadă de învățatură nealterată,^y demnă de respect, ⁸arată că ai cuvânt sănătos, ireproșabil, pentru ca cei ce se împotrivesc să fie rușinați, neavând ce să mai spună rău despre noi.

2-6 Τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν, 2-7 περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀδιαφθορίαν, σεμνότητα, ἀφθαρσίαν, 2-8 λόγον ὑγιῆ, ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ μηδὲν ἔχων περὶ ἡμῶν λέγειν φαῦλον.

Lecția 7. Tit 9-10

1. Comentați de ce, în Tit, spre deosebire de 1 Timotei, se găsesc doar sfaturi pentru robi, nuși pentru stăpâni.
2. Comentați importanța accentului pe mărturia creștinilor în lume, din versetul 10b, visavis de versetele 8b și 5.
3. Comentați asupra situației din Creta, bazați pe cerințele din Tit 2.1-10.

⁹Îndeamnă-i pe sclavi să se supună stăpânilor lor în toate privințele, să fie plăcuți, să nu le întoarcă vorba, ¹⁰să nu fure nimic, ci să arate o bună credință deplină, și în toate să fie ca o podoabă a învățaturii lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru.

2-9 Δούλους ἰδίους δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, 2-10 μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν ἐνδεικνυμένους

^yLit.: „necoruptă”, „care nu putrezește”; unii traduc: „netrecătoare”. Se referă la învățatură corectă, care arată valorile veșnice.

ἀγαθὴν, ἵνα τὴν διδασκαλίαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν.

Lecția 8. Tit 2.11-15: Prima descriere generală a mânturii.

1. Descrieți argumentul lui Pavel în 2.11-15: în ce măsură au versetele, aici, un conținut universalist (mântuirea tuturor oamenilor)?
2. De ce trebuie un pastor să-i învețe pe credincioși să aibă o viziune globală despre istorie și mântuire?
3. Comentați asupra înțeleșului lui παιδεύουσα, vs. 12: înseamnă învățătură, educație de durată?
4. Discutați înțeleșul expresiei τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας. Cu ce valențe intervine în Tit, familia de cuvinte, κοσμεω, κοσμικη, κοσμικος?
5. Discutați înțeleșul lui ἐπιταγῆς, din 2.15.

Motivele unei vieți sfinte: descrierea mântuirii

¹¹Pentru că harul mântuitor al lui Dumnezeu s-a arătat tuturor oamenilor, ¹²învățându-ne să ne lăsăm^z de fărădelege și de poftele lumești, și să trăim în lumea aceasta în chip cumpătat, cu dreptate și evlavie, ¹³așteptând fericita nădejde și arătarea slavei marelui nostru Dumnezeu și Mântuitor, Isus Hristos, ¹⁴care S-a dat pe Sine pentru noi, ca să ne răscumpere din nelegiuire și să ne curățească pentru Sine, ca să-i fim un popor ales, plin de râvnă pentru fapte bune. ¹⁵Spune-le aceste lucruri, îndeamnă-i și mustră-i cu toată tăria. Nimeni să nu te ignore^a!

2-11 Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, **2-12** παιδεύουσα ἡμᾶς ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν

^zSau: „să ne lepădăm”; alții: „să o rupem”.

^aSau: „să nu te disprețuiască”; „să nu te treacă cu vederea”.

ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, **2-13** προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, **2-14** ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσεται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας καὶ καθαρῶς ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων. **2-15** Ταῦτα λάλει καὶ παρακάλει καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς· μηδεὶς σου περιφρονεῖτω.

Lecția 9. Tit 3.1-3

1. Ce spune pasajul despre problemele creștinilor în Creta?
2. Faceți portretul păgânilor din Creta.
3. Discutați despre relația creștini – autorități, din 3.1: ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι.
4. Discutați δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις. Ce paralelism (asemănare și contrast) vedeți între ἐπιθυμίας καὶ ἡδοναῖς?
5. Discutați expresiile στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους.

3

Μάρτυρία creștină în societate

¹ Amintește-le să fie supuși conducătorilor și autorităților, să-i asculte și să fie gata pentru orice faptă bună,^b ² să nu defăimeze pe nimeni, să nu fie violenți, să se poarte cu blândețe deplină față de toți oamenii. ³ Fiindcă și noi eram în trecut fără pricepere, neascultători, amăgiți, și slujeam nenumăratelor poftes și plăceri nenumărate, trăind în răutate și invidie, fiind dușmăniți de oameni și dușmânindu-ne unii pe alții.

^bLit.: „faptă bună”

Ὑπομίμνησκε αὐτοὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐτοίμους εἶναι, **3-2** μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραότητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους. **3-3** Ἥμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους·

Lecția 10. Tit 3.4-8: A doua descriere generală a mântuirii.

1. Descrieți portretele de mântuitor ale lui Dumnezeu și Isus. Cum se înțeleg substantivele ἡ χρηστότης și ἡ φιλανθρωπία: de ce credeți că nu a fost folosită expresia ἡ ἀγαπη του θεου?
2. Explicați expresia οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς.
3. Discutați înțelesul expresiilor: „spălarea nașterii din nou” și „(spălarea) reînnoirii Duhului sfânt” (διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος Ἁγίου).
4. Cum înțelegeți expresia κατ’ ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου?
5. Ce fel de gen literar presupune formula πιστὸς ὁ λόγος?
6. Analizați și comentați, πεπιστευκότες τῷ Θεῷ.

⁴Dar când s-a arătat bunătatea și iubirea de oameni ale lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, ⁵El ne-a mântuit, nu datorită faptelor drepte^c pe care le-am făcut noi, ci datorită milei Lui. El ne-a mântuit prin spălarea^d

^cLit.: „faptelor cele făcute în dreptate”.

^dLit.: „baia”.

nașterii din nou, a reînnoirii făcute de Duhul Sfânt^e, ⁶ pe Care L-a revărsat din belșug asupra noastră prin Isus Hristos, Mântuitorul nostru, ⁷ pentru ca să fim făcuți drepecți prin harul Său și să devenim moștenitori, potrivit nădejzii vieții veșnice.

3-4 ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, **3-5** οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος Ἀγίου, **3-6** οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, **3-7** ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι κληρονόμοι γενώμεθα κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου.

⁸ Cuvântul acesta este vrednic de crezare; și vreau să le spui răspicat aceste lucruri, pentru ca cei care cred în Dumnezeu să fie primii la fapte bune. Acestea sunt cu-adevărat bune și folositoare pentru oameni.

3-8 Πιστὸς ὁ λόγος· καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιουῖσθαι, ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες τῷ Θεῷ. ταῦτά ἐστι τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις·

Evitarea învățătorilor falși

⁹ Ferește-te de întrebările prostești, de genealogii, de certuri și de dispute privind Legea, pentru că sunt nefolositoare și zadarnice. ¹⁰ După prima sau a doua mustrare, să nu mai ai nimic de-a face cu omul certăreț^f, ¹¹ pentru că știi că un asemenea om s-a abătut și păcătuiește, fiind condamnat de propriile lui fapte.

3-9 μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔρεις καὶ μάχας νομικὰς περιΐστασο· εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ

^elit.: reînnoirii Duhului Sfânt.

^fLit.: „omul care face dezbinări”, sau: „omul eretic”.

μάταιοι. **3-10** αἱρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, **3-11** εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἀμαρτάνει ὧν αὐτοκατάκριτος.

Salutări, sfaturi și îndemnuri finale

¹² Când îi voi trimite la tine pe Artemas sau pe Tihic, străduiește-te să vii la mine, la Nicopole, căci acolo m-am hotărât să-mi petrec iarna. ¹³ Pe Zenas, învățătorul Legii, și pe Apollo trimite-i înainte și ai grijă să nu le lipsească nimic. ¹⁴ Să se învețe și ai noștri să fie preocupați să fie primii la fapte bune, oricând este nevoie, și să nu stea neroditori.

¹⁵ Toți cei ce sunt împreună cu mine te îmbrățișează. Îmbrățișează-i și tu pe cei ce ne iubesc în credință. Harul să fie cu voi toți!

3-12 Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σε ἢ Τυχικόν, σπούδασον ἐλθεῖν πρὸς με εἰς Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι. **3-13** Ζηνᾶν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλῶ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπη. **3-14** μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προϊστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι. **3-15** Ἀσπάζονταί σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει. Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν·

Bibliografie

- Bailey, J. L., Vander Broek, L. D., *Literary forms in the New Testament* (London: SPCK, 1992).
- Barr, J., *The Semantics of Biblical Language* (Oxford: OUP, 1961).
- Bock, D. L., Fanning, B. M. (eds), *Interpreting the New Testament Text* (Wheaton, IL: Crossways Books, 2006).
- Bălănescu, O., *Texte și pre-texte. Introducere în pragmatică* (București: Ariadna 98, 2005).
- Burge, G. M., *Interpreting the Gospel of John* (Grand Rapids, MI: Baker Book, 1992).
- Carson, D. A., *Probleme exegetice* (tr. Alina Giurgiu, Sibiu: Betania, 1998).
- Cotterell, P., Turner, M., *Linguistics and Biblical Interpretation* (London: SPCK, 1989).
- Egger, W., *Metodologia Noului Testament* (tr. Dumitru Groșan, Cluj: Galaxia Gutenberg, 2006).
- Fee, G. D., *Exegeza Noului Testament* (tr. Alina Giurgiu, Sibiu: Colegiul Biblic Betania, 1998).
- Fee, G. D., Stuart, D., *Biblia ca literatură*, (tr. Adrian Pastor, Cluj-Napoca: Logos, 1995).
- Gheorghe M., *Epistola către Tit. Ghid exegetic pe textul grecesc* (Arad: Multimedia, 2002).
- Hagner, D. A., *New Testament Exegesis and Research: A Guide for Seminarians* (Pasadena, California: Fuller Seminary Press, 1999).

- Kaiser, W., Jr., Silva M., *Principii de hermeneutică biblică* (Cluj-Napoca: Logos, 2006).
- Klein, W. W., Blomberg, C. L., Hubbard, R. L. jr., *Introduction to Biblical Interpretation* (London: Word, 1993).
- Lamsa, G. L., *Idioms in the Bible explained and A Key to the Original Gospels* (San Francisco, CA: Harper and Row, 1985).
- Liefeld, W. L., *Interpreting the Book of Acts* (Grand Rapids, MI: Baker Book, 1995).
- Longenecker, R., *Biblical Exegesis in the Apostolic Period* (Grand Rapids / Vancouver: Eerdmans / Regent College, 1999).
- Longman III, T., *Literary Approaches to Biblical Interpretation* (Leicester, UK: Apollos, 1987).
- McDill, W., *Predicarea Eficientă. 12 Deprinderi Esențiale* (Oradea: Editura Universității Emanuel, 2006);
- McKnight, S., *Interpreting the Synoptic Gospels* (Grand Rapids, MI: Baker Book, 1988).
- Michaels, J. R., *Interpreting the Book of Revelation* (Grand Rapids, MI: Baker Book, 1992).
- Miller, C., *Marketplace Preaching. How to Return the Sermon to Where It Belongs* (Grand Rapids, MI: Baker Books, 1995).
- Osborne, G.R., *The Hermeneutical Spiral. A Comprehensive Introduction to Biblical Interpretation* (Downers Grove, IL: IVP, 1991).
- Pânzaru, I., *Practici ale interpretării de text* (Iași: Polirom, 1999).
- Pârvu, I., *Cum se interpretează operele filosofice* (București: Punct, 2001).
- Porter, S. E., *Handbook to Exegesis of the New Testament* (Leiden: Brill, 1997).

- Porter, S. E. (ed), *Dictionary of Biblical Criticism and Interpretation* (Abingdon, Oxon UK (New York, NY): Routledge, 2009)
- Poythress, V. S., *Science and Hermeneutics* (Leicester, UK: Apollos, 1988).
- Ricouer, P., *Eseuri de hermeneutică* (tr. Vasile Tonoiu, București: Humanitas, 1995).
- Robinson, H., *Arta Comunicării Adevărului Biblic* (Cluj: Logos, 1998);
- Ross, Ch., and Sibley, R., (ed), *Illuminating Eco: On the Boundaries of Interpretation*, Aldershot: Ashgate. 2004.
- Silva, M., *God, Language and Scripture. Reading the Bible in the light of general linguistics* (Leicester, UK: Apollos, 1990).
- Schleiermacher, F.D.E., *Hermeneutica* (tr. I.N. Râmbu, Iași: Polirom, 2001).
- Schreiner, T. R., *Interpreting the Pauline Epistles* (Grand Rapids, MI: Baker Book, 1990).
- Thiselton, A., *The Two Horizons. New Testament Hermeneutics and Philosophical Description* (London: Paternoster, 1980).
- Idem*, *New Horizons in Hermeneutics. The Theory and Practice of Transforming Biblical Reading* (London: HarperCollins, 1992).
- Trotter, A. H., jr., *Interpreting the Epistle to the Hebrews* (Grand Rapids, MI: Baker Book, 1997).
- Tuckett, C.M., *Reading the NT. Methods of Interpretation* (London: SPCK, 1990 (1987)).
- Umberto Eco, *Limitele Interpretării*, Ștefania Mincu și Daniela Bucșă (trad), Constanța: Editura Pontica, 1996.